

Cytisus frutex est albus in totum, ut rhamnus, ramos spargens cubitales, & maiores: in quibus folia fœni græci, aut loti trifolij, minorata, dorso medio prominente. Ea digitis trita cruciam olent, gustataque cicer recens sapiunt. Folia refrigerant: tumores inter initia disciunt, et si cucane trita iilinantur: decoctum potu urinam cic. Nonnulli, quod apes allicit, prope alucaria ferunt.

Cytisus cœd. C. Redditus iandudum Cytisum, si tamen is in Italia proueneret, non aliam esse plantam, quam eam Trifolij odorati speciem, que Romanis uulgo appellatur Tribelo, alij uero Trifoglio cauallino, hoc est, Trifolium equinum, eo quod equis gratissimum sit pabulum, cum nulla sanè mihi occurreret planta, qua magis nobis omnibus Cytisum præ se ferre uideretur. In hanc opinionem me primus deduxerat Plinius, quod scripserit, iumenta degustato Cytiso hordeum spernere. Nam cum ceruò scirem, equos adeo huius Trifolij genere auctos esse, ut eo magis deleterentur, quam hordeo, aena, & reliquis frugibus; in circo uidebar non temerè adacti, ut crederem, hanc stirpem leguminum esse Cytisum, præsertim cum pluribus constet notis, quæ Cytiso respondent. Huc præterea alia accedebat ratio, quod cum Discardem uiderem de Cytiso inter herbas, non autem inter frutices, & arbores disserere, non aliud quàm mihi persuaderem poteram, quam quod Cytisus esset herba potius, quam arbor: præcipue cum palmam sit, inuenta herbas, & fanum patris depasti, quam arborum frondem. Siquidem eruo, & medica herbis antiqua etas armenta, & pecora alcat, ac laginabat, his itaque rationibus fretus (tunc enim plura neglexeram inuestigare) adductus eram, ut existinarem, illud Trifolij genus odyotum, quod postea Latini esse uerbanam agnouimus, omnino esse Cytisum. Verùm enim uero cum postea uen hanc accuratius relictus; expendissem, me in errore uersari deprehendi. Primum in præsentia non granabor prouem cultura sententiam, constantè; affirmare, aliam ab illa planta Cytisum esse: nec eam quidem herbam, sed fruticem, qui cultare arborifera. Non enim is sum, qui opinionis alios suslinens gratia adeo pertinax esse uelim, ut falsum magis, quam uerum iurari contendam. Sed quòd iure putem in aliam me deuenisse sententiam, facit in primis Galenus libro primo de antidot. ubi Cytisum fruticem esse myrti magnitudine scribit his uerbis. In Mysia quoque, qua parte nostra promiscue sit tractus occurrit, quem Eriton nominant, in quo mel Attico persimile magna cum admiratione confecti. Extabat enim ibi quoque collis quidam non magnus, saxosus primus, rithymo, & origano refertus: alibi locus erat Cytiso plenus. Apes plurimum mellis esse Cytisi floribus excerpere scriptores uo ore tradunt. Fruticosa uero planta Cytisus est, eam alitundinem attingens, ad quam myrti crescent. hoc Galenus. Est deinde Plinius, quem Galeno subscripsisse inuenio libro 12. cap. 3. cum inquit. Alterum est ebeni genus fruticosum, Cytisi modo & rota India dispersum. Et libro 16. cap. 38. ubi inter arbores Cytisum enumerat, scribens. Totâ offesa est, ilex, cornus, robur, Cytisus, morus, ebenus, lotus, & quas suæ medulla esse diximus. Sed hæc prius à Theophrasto scripta sunt lib. quinto, cap. quarto de plantarum histeria, his uerbis. Ergo grauiissima, spississimaque Buxus tota. Ebenus sua tantum medulla, in qua & colicis nigredo constat. Neutra in aquis iugiter. Ex reliquis ceteri primatus indubie datur. Spissa & reberis medulla, quod atram cognominant, atque etiam magis Cytisi: quippe cum hæc proxima ad Ebenum accedere uideatur. Constat præter id Cytisum esse arborem Strabonis testimonio. Ipse enim de Balsamo scribens libro 16. sua geographia. Balsamum, inquit, arbor est odorata, & fruticosa, Cytisio, & Terabintho similis. Accedit his etiam Columella, & rota India referri uidetur in calce libri 5. ubi cum longius de Cytiso differuisset, demum inquit. Hactenus de arboribus præcipisse abundè est. Horum itaque probatorum auctorum testimonio planum fieri arbitror, Cytisum arboriferaem esse fruticem myrti modo, ut Galenus scriptum reliquit. Porro Cytisi plantam, cuius inuaginem hæc excudi curauimus, misit mihi dono Iacobus Antonius Cortisus, patritius Patavinus. Eam quidem legitimum referre Cytisum omnibus suis notis consueuimus est. Nam non solum ipsius folia, & totius plantæ color Cytisum referunt, sed & ipsa ligni materia, que nigra est, & ebeni modo firmissima. Nascitur (ut audio) copiosa in Regno Neapolitano, ac etiam fortasse alibi in Italia, quantum à me nusquam uisita sit antea. Ceterum non desunt, qui sibi persuadent, atque scriptis tradant (ut Gesnerus in libro magno, quem de quadrupedibus edidit) se Cytisum uidisse, legisseque in Italia in syluis, aliisque syluestribus locis, qui per se tantum proueniat. Sed equidem dubitauerim, ne, & ipsi decipiantur: quandoquidem si, quantum ex eorum scriptis colligi potest, Coluteam sic Theophrasto uocantam inueniunt potu Cytiso. Neque propterea illud diximus, quòd putem Cytisum sua sponte non prouenire, cum teste Columella libro 9. cap. 4. de re rustica, duplex sit Cytisus, una satua, & altera sua sponte: sed quòd scribat Plinius, raram esse in Italia. De satua autem Cytiso diligentissimè scripsit idem Columella lib. 5. de re rustica, capite ultimo, cuius hæc uerba subiungit. Cytisum, inquit, in agro esse quam plurimum scripsit idem Columella lib. 5. de re rustica, capite ultimo, cuius hæc uerba subiungit. Cytisum, inquit, in agro esse quam plurimum scripsit idem Columella lib. 5. de re rustica, capite ultimo, cuius hæc uerba subiungit. Cytisum, inquit, in agro esse quam plurimum scripsit idem Columella lib. 5. de re rustica, capite ultimo, cuius hæc uerba subiungit.

Cytisus fruticeus est, non herba.

Cytisus histeria ex Col.

Cytisus histeria ex Plin.

Ariz.

& Aristomachus. Nec aliud minoris impendit est. Scribitur cum hordeo aut vere semine ut porrum, vel caule autumnio
 arte brumam. Si senium madidum & si desint imbres, satum spargitur. Plantæ cubitales seruntur serobe pedali. Se-
 viunt post æquinoctia tenero fructu: perfectior triennio: demeritur verno æquinoctio, cum florere desit, vel pueri vel anus
 vilissimæ opera. Canis aspectu, breuiterq; si quis exprimeret similitudinem velut, angustioris trifolij frutex. Datur ani-
 malibus post biduum semper. hyeme uero quod inaruit, madidum. Satiat equos dena libra, & portione minoræ anima-
 lia: obiterq; inter orones allium & cepe scribitur fertile est. Inuentus hic frutex in Cytimo insula, inde translatus est in omnes
 Cycladas, mox in urbes Græcæ, magno casu pronentur. Propter quod maximè mirum rarum esse in Italia. Non æstium,
 non frigidum, non grandium, aut niuis inuarias expauescit. hæc Plinius. Ex quibus hic certè subit nobis mirari Gesne-
 rum, nimum alioqui eruditione clarum, quod in suo magno libro de quadrupedibus, ubi probare contendit arborem, quam
 10 rura Tridentina Eghelum vocant (nos eam Anagyris generi adscripsimus) esse Laburnum, scribat ex autoritate Demo-
 criti Cytisum apibus aduersari. Qua in re is mihi quidem videtur (pace eius aixerim) non fuisse memor illorum verborum,
 quibus paulo antè asseruerat eiusdem Democriti testimonio, apes nunquam desere, cytisi pabulo contingente. Id quod nos
 quoque ex Plinio paulo supra retulimus. Caterùm de Trifolio illo cõtoro, cuius initio huius commentationis, atque etiam
 iustus libro tertio in Trifolij mentione fecimus, neque Dioscorides, neque Galenus, quod sciam, quicquam memorie præ-
 diderunt. Non desunt, qui id velint esse Theophrasto plantam Mel frugum appellatam, quam ipse inter lotoi genera re-
 ceuset libro 7. capit. 14. de plantarum histeria, ubi sic inquit. Quædam enim formis pluribus constant, quanquam nomen
 vnum sortiantur, ut ita ferè æquiuoca sint, ceu lotus. Huius enim genera plura redundant, folio, caule, flore, fructu di-
 sereta. Inter quæ vel illud redditor, quod Mel frugum appellatur, cuiusdam tum viribus in vsu cibario, tum quod non eadè
 loca desideret: hæc Theophrastus. Que sanè illorum sententiam mihi probare non videtur, quod Trifolium odoratum mi-
 nimè in cibis veniat, & ipsdem in locis nascitur, in quibus scorum omne genus viretere conspicitur. Atqui Plin. lib. 22. c.
 20 vltimo, nil aliud est Mel frugum, Dioscori testimonio, quam panicum. Cytisi vires Gal. lib. 7. simpl. med. reddidit his paucis ver-
 bis. Cytisi folia digerendi facultatem obtinent aque temperatæ mistam, sicut & malua folia. Planta ut Græcè κύτιος, ita
 etiam cytisi Latine, & cytiso Italicè dicitur.

Genieri lapi-
sus.

Cytisi vires
ex Gal.
Nomina.

Αὐτὸς ἀγύθιος.

LOTVS AEGYPTIA.

CAP. CIX.

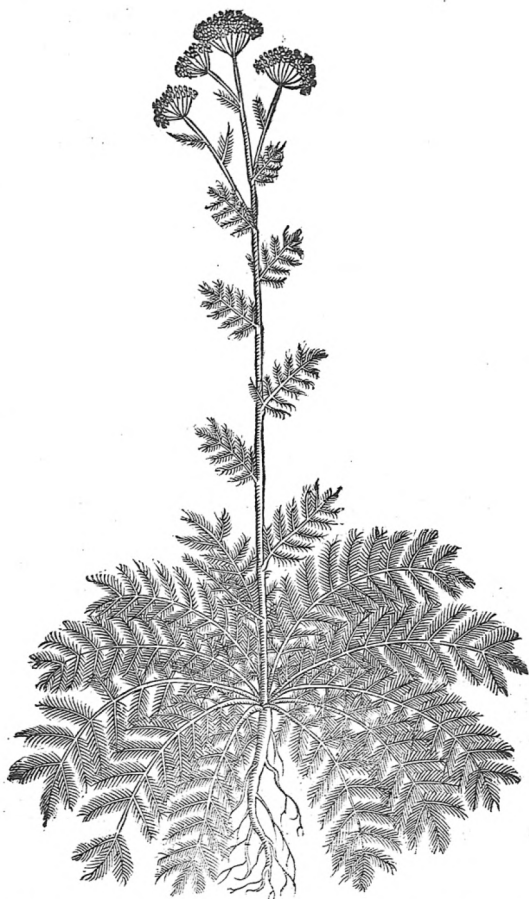
30 St & in Aegypto lotus, quæ in campis flumine inundatis provenit, caule fabæ: flore paruo, can-
 dido, lilio simili, quem tradunt occidente sole comprimi occludique, ad ortum autem aperiri: ad-
 duntque, caput ipsum vespera aquis condi, & ad exortum solis emergere. Caput quæ papaueris, ma-
 ximum: & intus grana, ceu milii, quæ Aegyptii exciccant, & in panes cogunt. Radicem lotos hæc ha-
 bet, mali coronei similitudine, quæ cruda coctaque manditur: decoctaque lutei oui qualitatè exhibet.

40 Longam satis historiam de Loto Aegyptia posteritatis memoris tradidit Theophrastus libro 4. cap. 10. de planta-
 rum historia, cuius hic verba referam. Qui Lotus, inquit, vocatur, planis parte maxima provenit, cum rura in-
 undantur. Huic natura caulis similis fabæ, & fructus eodem modo, verum minores, gracilioresq;. Nasitur fructus in
 capite, modo quo in faba: flor candidus, lily, foliorum angustia proximis: multi ac denji promiscui exeunt. Sole occiden-
 te se comprimunt, caputq; integunt, ad ortum aperiantur, & super aquam assurgunt; idq; facit, dum caput perficiatur,
 floresq; deflant. Capitis magnitudo quanta papaueris maximi, & percingitur incisuris non alio modo, quam papauer:
 nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui milio non absimilis est. In Euphrate caput floresq; mergi referunt, atque
 40 descendere vsque in mediæ noctis, tantumq; abire in altum, ut ne demissa quidem manu capere sint, diluculo deinde redi-
 re, & ad diem magis: sole oriente iam extra undas emergere, floremque patefacere: quo patefacto amplius insurgere, ut plane
 nè ab aqua absit altè. Aegyptij capita ipsa acervis putrefaciunt, cumque tegumenta putruerint, in flumine lavando se-
 parant fructum, & siccant, pinifentesq; panem faciunt, eoque cibo viuunt. Radix loti Corvion appellata rotunda est,
 coromet mali amplitudine, cortice nigro, quali nux castanea tegitur. Corpus internum candidum: elixum, asiumque in
 speciem albuminis vertitur, gratum cibis: manditur etiam crudum, sed gratus decoctum seu aqua, seu prima. Hæc
 40 nus de Loto Aegypcia Theophrastus. Ceterum hanc, & supradictas Lotoi species Serapio sua lingua Handachochem
 differenter nominat. E cuius semine oleum, exprimitur Mauritanis ad articulorum dolores experitur. Neque enim fit
 Handachoche oleum ex vulgaris trifolij semine, ut quidam aberrantes existimant, sed ex omnium Lotorum semine, & ex
 eo tantum trifolio, quod asphaltum Græci vocant. Lotoi Aegypcie breuiter meminist Galenus inter alias lotos, libro 7.
 50 simplicium medicamentorum, sic inquit. Lotoi Aegypcie semen in panes quidem cogitur. Planta λωτὸς ἀγύθιος Græ-
 cè, Lotus Aegypcia Latine, Handachoche Arabicè, & Loto d' Egitto Italicè appellatur.

Lotoi es-
sæ huius, ex
Theophr.

Arabù Hand-
achochea

Lotus Aegy-
ptia ex Gal.
Nomina.

Myriophyllum. MYRIOPHYLLVM.

CAP. CX.

a Meib. *Kau-*
anser. i. cau-
 liculus.
 b Meib. *Sid-*
neros. i. den-
 tus.

MYRIOPHYLLUM, sive millefolium^a, caulis est tener, singularis, vnica nixus radice: plurimis foliis
 lauibus, fœniculo similibus, vnde nomen accepit. Caulis flauescit^b, varius, ac veluti ex industria
 deliniatus. nascitur in palustribus. Vulnere recentia ab inflammatione vindicat, si vel viride, vel sic-⁶⁰
 cum ex aceto oblinatur: præcipitatis in potu cum aqua, & sale datur.

Myriophylli
 confid.

ET si non desunt, qui velint Myriophyllum, vt superius in Stratonis millefolij commentatione diximus, esse vulgare Millefo-
 lium, quo omnes passim videntur in Italia; tamen cum hoc plurimis caulibus à radice prosiliat, folijs consistet a fœniculo
 distinctis, nascaturque in pratis & incultis, non autem in paludibus, hinc satis perspicuum fieri puto, hos qui ita sentiunt, in er-
 rore versari. Equidem leguminum Myriophyllum me inuenisse, & sepe viuisse crediderim in vallis Anania palustribus, vnico
 tantum caule, immixtis felicis vesicato, capillaceis fœniculi modo, odore non ingrato. Huius plantę hic picturam demum,
 alianque appinximus ad nos Pijss missam ab eruditiss. mo viro Luca Chino. Myriophylli vires paucis perscripsit Gal. lib. 7.
 Myriophylli
 vires ex Gal.
 simpl. med. sic inquires. Myriophyllum vsque ad è desiccatoris est facultatis, vt vulnera glutinet. Quod Cregci¹ *μυριόφυλλον*,
 Latini item Myriophyllum, & Millefolium aquaticum vocant: Itali, *Μυριόφυλλο*.

Myrrhis. MYRRHIS.

CAP. CXI.

60 Myrrhis simillima est cicuræ, caule, foliisque: radix ei oblonga, mollis, rotunda, odorata, cibo non insuavis. Quæ pota in vino, phalangiorum moribus auxiliatur: cit mensuræ, & partus secundos, purgatque a puerperio fœminas: subuenit & phthificis cocta in sorbitione. Aiunt quod eandem bis dieter ve potam ex vino, in pestilentia salutarem esse, & ne morbi contagia sentiantur, obitare.

a Meum. Aë-
Xosa. i. quæ
p. tu. sequi
debent.

61 Gignitur in quâ plurimis Italiæ locis planta quedam cicute faciem representans, minor tamen, minimeque graueolens, Cicutaria, nonnullis vocata, quam quidam censent legitimam esse Myrrhim. Sunt deinde, qui pro Myrrhide Angelicam vulgò appellatam accipiant. Alij vero, ut Menardus, illud cleris genus intelligunt, quod Cherefolium vocant. Perriam enim hoc, meo iudicio, nullis vocis Myrrhida refert, sicuti nec illa: tamesi huius radix a recentioribus in pestilentia miris laudibus commendetur. Quod autem Angelica non sit Myrrhis, ex eo evidentissimum esse arbitror, quod ei fo-
lia sint

Myrrhidis es
Sideraro.

Angelicae hi-
flor. & vires.

lia sint sativae pastinacae similia, non quidem multifida, veluti cicutae. Ceterum si Myrrhis in Italia provenit, nulla sane mihi haecenus sese obtulit planta; quae magis illi respondeat, quam haec, cuius hic effigiem pictam exhibebimus, quae quidem longe ab Angelica differt. Sed quoniam ANGELICAE mentio incidit, ne tam praesantissimam plantam silentio praeferamus, hic fusius de ea nobis disserendam est. Haec itaque planta cubitalem excedit altitudinem, caule geniculato, inani, multis alarum caulis referto: folia profert oblonga, per ambitum serrata, in nigram virescentia: flores albos, in umbellam cohaerentes: è quibus semen prodit terrene, lentum modo compressum. Radix ei subest crassa raphani modo, quae in phloem dumaricatur ramos, gustu acris, & suaviter odorata. Huius plura sunt genera. Namque alia sativa, alia Domestica, alia Sylvestris, alia in aquisosis proveniens. Sativa passim seritur in Misina, & alijs fortasse Germaniae locis; in campis, coliturque diligenter, quod inde non mediocrem recipient proventum. Erunt tertio à satu anno. Radices habet nigras, atque fibratas, odore adeo eximio, ut merito Angelicae nomen sibi comparaverit. Domestica ita vocata, sponte per se nascitur ysaem in montibus, in quibus Sylvestris. Sed folijs, caule, umbella femine & radice, longe grandioribus. Radix illi est succosa, subalbicans, acris, & suaviter odorata. SYLVESTRIS autem pumilio est, sed viribus omnium praestantissima. Radice nititur pollicis crassitudine, & saepe maiore, succo flavescente referta, gustu acerrimo, & odore praesantissimo. Aequatica ceteris grandior est, sed viribus longe imbecillioribus: Ex calcis, panterque desiccata ordine secun-

ANGELICA SATIVA.

do completo, aut tertio incipiente. Proinde aperit, attenuat, & discutit. Venenis mirifice aduersatur: quare pessilentiam arceat huius, aut frequentex commansa. Ipsa per se sumpta pituitosos, lentosque humores digerit. Item praestat & radicis decoctum. quod etiam celerius ex frigore insistentibus auxiliatur: expectoratur enim efficaciter crassam, lentamque pituitam. Sanantur eodem ex aqua. aut vino interna viscerum vlcera, concretusque sanguis dissoluitur, & roboratur ventriculus. Radix in puluerem trita animi deliquis, & ceteris cordis affectibus opem vnicè praestat. Valet ad rabiosorum, & venenosorum morsus, exterius cum ruta imposta, & intro in corpus assumpta. Hinc fit, vt recentiores quidam magna opinione hanc suis inserant antidotis. Datur radice semidracma vna cum Theriacè draclma è sua ipsius aqua ijs, qui peste laborant, & deinde sudare coguntur, repetiturque eodem modo post septem horas. Aliqui enim hoc tantum antidoto sanati sunt. Mansa radix, & dentium cauis imposta, eorum colorem secat, quietiam anhelitum adeo commendat, vt praesumpti alij eam occultare facile possit. Myrrhidiam sicut reddantur vires ex Galeno, qui eas libro 7. simplicium medicamentorum, his verbis describit. Myrrhis, quidam myrrham nominant. Radicem habet odoris incensum, & dulcem, quæ menses mouet, & ea quæ in h. raet, ac pulmone sunt, expurgat. Itaque ex secundo ordine fuerit ex calcificentium, acinicta quadam pariter uirtute. N. v. l. i. z. Cracis, Myrrhis quæque Latino dicuntur: Italis, Myrrhice.

Myrrhidis si
res ex Gal.

Nomina.

kk Μύρρη

ANGELICA SYLVESTRIS.

Μύραρον.

MYAGRUM.

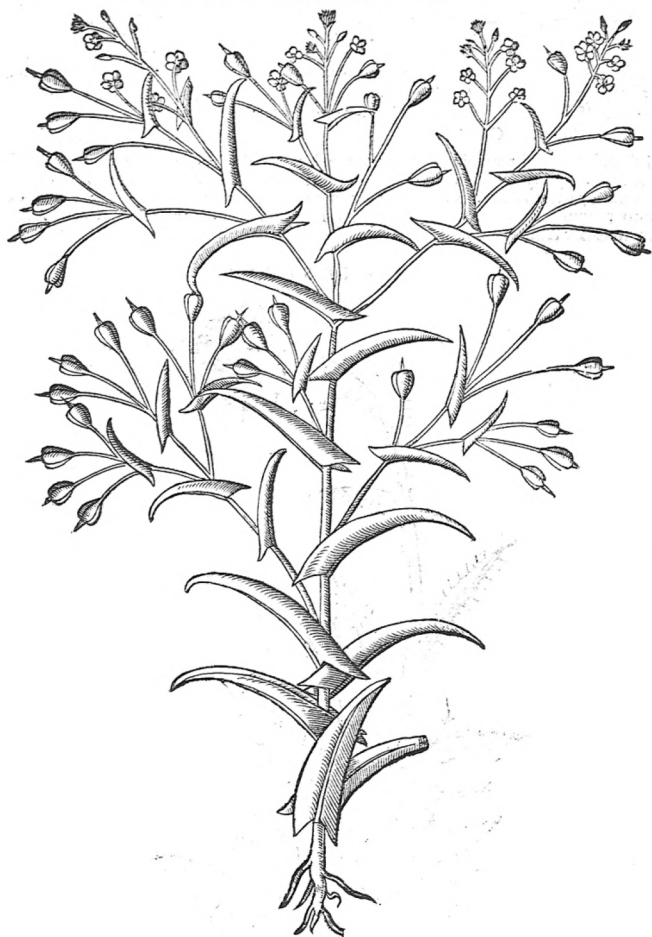
CAP. CXII.

MYagron, aliqui melampyron uocant. herba est furculacea: folijs rubiæ, pallidis, tripedanea: 60
 a Meil. Afrap-
 ser. i. pingue. semen oleosum, sæno græco simile. Quod contusum igni torret: perunctisque uirgis ad
 lucernarum lumina utuntur. Hoc pingui, scabritias corporis lauigari, atque expoliri constat.

Myagri con-
 sideratio.

Scribit Ruellius, Myagrum frequentissimum nasci in Gallia, eiusq; semine agros bene subactos perinde quasi napsis seri-
 quin & sue spontis inter segetes inueniri. Ex semine autem oleum exprimi ait, quo non ad lumina tantum lucerna-
 rum; sed ad ciborum quoque condimenta pauperes utuntur. Adit id à suis Camelliam, aut Camaminam vocari. Sed ip-
 se non equidem Ruellio autem subscribere: quandoquidem non puceat fateri me hactenus Myagrum non uidisse in Italia,
 quod Dioscoridis delineationi respondeat. Ceterum eos haud dubiè falli crediderim, qui putant, uulgare illud aurei colo-
 ris semen, quod aliqui Drodam, Drodellam aliq, nonnulli uerò Dorellam dicunt, legitimum referre Myagrum. Siquidem
 hoc folijs rubiam non æmularur, sed syluestrem erucam, ut quas laciniata spectetur: nec semen proferi sano græco simile,
 sed

Quorundam
 error.

sed papaveris modo exile. Non desunt preterea, qui plantam, quam Pseudomyagrion appellavimus, legitimum esse contendunt. Verum cum & hac rubris folia non gerat, sed glastii potius, & semen illi sit nasturtij, non femograci, non possum in eorum ire sententiam. Nascitur hec passim inter linum, & segetes, cuius semen avidissime auculis expetitur, est enim dulce, & gustui admodum gratum. Myagri semen, ut testatur Galenus libro 7. simplicium medicamentorum, pingue est. Quare situndatur, oleosum quid effundit, quod emplasticam vim obtinet. Herba, que Grecis *μυαγρον*, Latine pariter Myagrion appellatur: Italis, Miagro.

Myagri vires ex Gal. Nomina.

ΟΨΥΡΑ ΟΝΑΓΡΑ.

CAP. CXIII.

O Nagra, siue onothera, aut onuris frutex est arboris instar, prægrandis, amygdalino folio, sed latiore, lilio non dissimili: flore rosaceo, magno*: radice candida, longa, cum siccata est, tinnit olente. nascitur in montibus. Aqua, in qua radix maduerit, in potu data, feras mitigat, & cicures facit. illitu quoque tetra ulcera mulcet.

a Meis. & Ca
reg. *μυαγρον*.
parva.
b Meum *μυαγρον*.
gna.

T Ametsi memorie prodiderit Theophrastus libro 9. cap. 21. de plantarum historia, Onothera radicem è vino potam miores, bilioresq; mores conciliare; nullum tamen, qui eam mihi ostenderet, hactenus licuit reperire, quanvis ad mii-

Onagres cõdi-
deratio.

kk 2 gander

gand. an omnium animalium feritatem, ne dum hominum quorundam, esset optimum, vitissimumq; remedium. Ceterū ad me scripsit clarissimus medicus Lucas Ghinus Forocornelensis, sepius ex Appennino in iuridarium suum transiisse plantā homine proceriorem: folijs amygdale, maioribus tamen: flore rhododendri: semine perq; minuto, exilibus teretibusq; siliquis contento, meli ac candida lanugine obvoluto: radice subalbida, longa, subter humum repente. Que sanē ex parte Onagrym referre videtur, ipse quoq; pro certo non ausit asserere, hanc esse Onagrym, cum hactenus experientia comperit non habeat, an huius radix sicca unum redolet, mitigetq; feras aqua, in qua maduerit, pota, ut Dioscorides testatur. Onagrya meminit Gal. li. 8. simp. med. ubi sic inquit. Onagryon, aut onothera, aut onotheris, huius radix arefacta unofum quiddam redolet; sed & uni maxime facultatis est. Que ὄναγρον Græcè, Onagra item, siue Oenagra Latine dicitur.

Onagrye vires
ex Gal.
Fuch. error.

Κίρσιον. CIRSIVM.

CAP. CXIII.

a Meum. καὶ
καὶ ἴσιν. cauli-
calus.
b Meum. &
Cat. ὑψίστης
a. triangularis.

Cirsium^a, caulis est tener. duorum cubitorum^b, triangulo similis: ab imo foliola, rose speciem referentia: anguli spinosi, per interualla molles: folia buglosto similia, longiora, subcandida, modicè hirsuta, partibus extremis aculeata: cacumen caulis orbiculatum, hispidum: in quo capitula in summo, purpurea, quæ soluuntur in lanugines. Radicem huius loco laboranti adalligatam, dolores varicum sedare Andreas scripsit.

CIRSIVM.

Credidere recentiores quam plurimi rei herbarie periri, nihil aliud esse Cirsium quam vulgare Buglossum. Sed mihi plane
 hec sententia, pace eorum dixerim, refellenda potius, quam probanda videtur: quod Buglossi caulis triangulus non in-
 sit, sed rotundus: quod ab imo foliola per ambitum aculeata rose speciem non referant, sed longa, & continua prodeant: quod
 denique Buglossi flores non evanescant in pappos, sed languescentes integri decidunt, relicto in folliculis semine. Plantam,
 quam proculdubio Cirsium referre putamus, nuper Pajis ad me misit clarissimus medicus Lucas Ghinus, cuius etiam hic figu-
 ram damus. Nascitur, ut ipse scribit, in virginosis locis. Ea, meo quidem iudicio, Cirsio maxime ac stipulari deprehendi-
 tur. Cirsij nusquam, quod legerim, meminerunt in simplicium consuetu Galenus, & Paulus. Id equè xipris Græcâ voce, at-
 que Latine Cirsium appellatur.

Cirsij confid
 Nomina.

10

Aster Atticus.

ASTER ATTICVS.

CAP. CXV.

Aster Atticus^a cauliculus lignosus, florem in cacumine habens, purpureum luteumve, per ambi-
 tum diuisum, anthemidis modo, capitulum, foliis stellæ modo radiatis: quæ autem caulem

a Orb. et Ge-
 Corcor. l. 1. ubi
 quibus habet
 num.

ASTER ATTICVS, SIVE AMELLVS.

kk 3

ambiant

b Meum. $\kappa\alpha\iota$ ambiunt folia, oblonga sunt, ac hirsuta. Feruenti stomacho, oculorū inflammationibus, procidue
 $\kappa\epsilon\delta\omega\tau\alpha\varsigma$. in- sedi. ac b inguinibus illiur auxiliatur. Tradunt purpureum florem, si ex aqua bibatur, anginis, &
 gūniū tūmo- pueris comitiale malum fententibus, opitulati. Inguinum inflammationi recentem illinere conue-
 rec. nit. Si aridus flos sinistra dolentis manu decerpatur, & inguinibus adligetur, dolore liberat.

c $\tau\acute{\iota}$ $\pi\omicron\sigma\sigma\upsilon\pi\acute{\iota}$
 $\zeta\omicron\upsilon$ $\tau\acute{\alpha}$ $\delta\iota\theta\epsilon\omicron\varsigma$
 ita hēt Meū
 & Cacti pur-
 pureum in flo-
 re.
 Asteris Attici
 confid.

Aster Atticus, qui & Bubonium, hoc est nostris Inguinalis, dicitur, sibi Attici nomen asinit, quod in Atheniensis
 agro frequentior, quam alibi proneniat. Bubonium verò, & Inguinalis dicta est herba, quod bubonium, siue in-
 guinum precipuum sit remedium. Asteris porro apud ellationem accepit, quoniam eius capitula, in quibus flores chama-
 mali insitit emicant, per ambitum diuisi folioli stellas modo radiata spectantur. Ceterum, non desunt, qui nostram
 sententiam impugnent, quod crederim ego Asterem Atticum eam esse plantam, floribus umbilicatenus melnis, & in
 ambitu purpureis, quanq; etiam Vergilius Amellum esse censemus. Atqui nos non ita facile à nostra discedimus opinio
 ne, quod & Meum, & Cateuzeni exemplar legant, $\tau\acute{\iota}$ $\pi\omicron\sigma\sigma\upsilon\pi\acute{\iota}$ $\tau\omicron\upsilon$ $\delta\iota\theta\epsilon\omicron\varsigma$. i. purpureum in flore: quæ verba manifestò ar-
 guunt in Asteris Attici flore duplicem haberi colorem. quo fit, ut pitem in capitis principio, ubi flos describitur, non
 η $\mu\acute{\alpha}\lambda\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$, sed $\kappa\alpha\iota$ $\mu\acute{\alpha}\lambda\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$. $\delta\iota\theta\epsilon\omicron\varsigma$ $\pi\omicron\sigma\sigma\upsilon\pi\acute{\iota}$ $\kappa\alpha\iota$ $\mu\acute{\alpha}\lambda\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$. hoc est florem purpureum & melinum. Sed esto etiam aliorum iudicium

ASTER ATTICVS ALTER.

Verum non obid tam mordicus meam tenebo opinionem, quin velim etiam aliam hic plantam ostendere, quam quidam rei plantarum studiosi Asterem Atticum faciunt, sed exanimem quoque ipsi antiquam quam nos addidimus, lectionem. Huius plantam mihi ad me primum Ioannes Crato Vratilauensis, Ferdinandi Caesaris Medicus, & vir quidem singulari doctum illi imponendum est. Hanc Serapio (vt libro tertio in Eryngy mentione prodidimus) cum Eryngio confudisse deprehenditur florum similitudine falsus, qui in vtraque planta Stella figuram praeseferunt. Ceterum non est praterendum, quod nonnulli Dioscoridis codices reperiuntur, in quibus hoc capite plura leguntur, quam supra sint redacta, quae quoniam ad doctissimis viris Dioscoridi accreuisse comperita sunt: ideo nos quoque ea, vt potest adiectitia omisimus. Quod autem adscripta sint, testimonio esse possunt Galenus, Oribasius, Paulus, & Serapio, in quorum libris illa, quae redundant, nuper viribus scripto, est reliqua, vt solent, bona fide referant. In cuiusdam tamen Apuleij libello de plantarum historia & sunt: sic enim verba illa sonant. Stellarum radij noctibus collucent: quare qui naturam stirpis ignorant, inane similitudinem se videre putant. Reperitur a pastoribus pecudum. De Amello autem, quem nos Asterem Atticum appellabamus, non temere quidem, ob nonnullas notas, quae illi cum Attica Stella communes sunt, cecinit Virgilius libro quarto Georgi-

Serapionis et
ratum.

Amellus Vir
giliij.

STELLARIA.

Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello
 Fecere agricola, facili querentibus herba:
 Nanque vno ingentem tollit de cespite sylvam.
 Aureus ipse, sed in folijs, que plurima circum
 Funduntur, violæ subluceat purpura nigra.
 Sepe deim nexis ornata torquibus aræ.
 Asper in ore sapor: tonsis in vallibus illum
 Pastores, & curva legunt prope flumina Mella.

Verum non pessum non mirari stupidum cuiusdam blatronis ingenium, qui Virgilij Amellum eam plantam esse censet, quæ
 omnibus in confesso est esse chelidonium minus. Ita enim sepe fit, vt qui alios iugulare satagunt, v̄ pre inuidia adeo ce-
 cutiant, vt non solum in tenebris oberrent, sed ex cordes quoque fiant. Vergilius enim Amelli florem descripturus inquit.
 Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello Fecere agricola. De folijs intelligens ipsius floris, quæ ipsum ambiunt, quæque colore ni-
 circum Funduntur violæ, subluceat purpura nigra. De folijs intelligens ipsius floris, quæ ipsum ambiunt, quæque colore ni-
 gram imitantur violam & rectè quidem, subluceat inquit Virgilius purpura, quod color ille purpureus, qui in illis specta-
 ta ipsius folijs, non ita splendidus est, vt in ipsa cernitur viola, sed longè diluor. Atqui aliter quidem se habet Amellus.
 Vires folijs Virgilium intellexisse censet. Sed purpureus color in chelidonijs minoris flore omnino desideratur. Præte-
 rea chelidonium minus humi perpetuo repit, nec se ynquam in altum extollit. Atque aliter quidem se habet Amellus.
 Nanque is, vno ingentem tollit de cespite sylvam. Adde, quod chelidonium illud Verno tantum tempore provenit, & de-
 perit. Amelli verò flos Vergilio, in fine aestatis, aut sub Autumni principium apparet: cum dicat. tonsis in vallibus il-
 lum Pastores & curua legunt prope flumina Mella. Id est legunt Pastores Amelli florem in vallibus & pratis iam sal-
 ce detonsis. Itaque fit vt iam ex Medico hiam Vergilij interpretes. Est itaque Amellus herba; quæ caules ab radice mittit
 rectos, solidos, ac lignosos, colore fusco lutescente. E quibus circa cacumen ramuli oriuntur in quorum summitate flo-
 res spectantur in stelle modum radiantibus, vt in Anthemide, aut Belli, sed in medio later, comantibus circinquinque flo-
 res dilata purpura nitentibus. Quæ autem caulem circumuestiunt, longe minoræ spectantur. Radicem habet multifidam, odo-
 ris subamaro sapore. Quæ autem caulem circumuestiunt, longe minoræ spectantur. Radicem habet multifidam, odo-
 ris non ingrato, & caryophyllorum quid respiciens. Floret in principio Autumni, aut in aestatis calce, Augusto, & Se-
 ptembri. Flores tandem staccescunt, & in pappos dissiliunt: semine paruo oblongo. Intubohand longè absumi. Aste-
 ris Attici recens herba (vt Cratenas tradit) cum axungie senio rufa rabiosis canis morbisus vitiliter inponitur. Turgentia
 guttura discutit, & incensa serpentes fugat. Huius meminit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, vbi eius
 vires retulit his verbis. Asper Atticus, alij bubonium vocant, non ob id tantum quod illitum, sed etiam quod suspensum
 bubonas sanare creditur. Habet quiddam etiam digerens, habet verò non minimè & refrigerans quiddam, ac reprimens
 adeò vt mista sit facultatis, vt rosa: verum id non adstringit. hæc tenus Galenus. Sed quoniam Attica stella mihi in men-
 tem redegit Stellariam recentioribus vulgò vocatam, cum & ipsa viribus non vulgaribus sit prædita, eam minimè silen-
 tio dissimulandum duximus. Est igitur STELLARIA, quam alij Pedem leonis, alij Alchimillam vocant, planta que
 vt plurimum in montibus provenit, præsertim in pratis, folijs malus ferme similibus, durioribus tamen, & crispioribus, an-
 gulis octo distinctis, prominentioribus, & per ambitum serratis, adeò vt latius aperta stella formam referant. Caulis ci-
 rennis, semicubitalis, a quo plures exeunt ramuli, in quorum summo flores emicant subpallidi, tenues, stellarum effigie.
 Radice nititur, quæ crassitudine digitum æquat, & longitudine palmum excedit. Erumpit hæc Maio mense, Iunio verò
 floret. Efficax est pota sanandis non solidum internis vicerum vulneribus, sed & sinuosis vlceribus: quinetiam extrinseca
 vulnera glutinat. Expetitur Germanis chirurgicis, miris que laudibus celebratur: quippe qui eam felici successu vulnera-
 rijs potioribus admisceant. Aride pulvis in sui ipsius decocto, aut cum aqua eius stillatitia sumptus, enterocolicis ad-
 tum etiam in vultum indita, alba mulierum profluua mirifice sistit: adeò vt eius quoque diutina iniectione corrupte ab
 incoeruptis vix dignosci possint, restrictis mirum in modum femineis locis: quod tum celerius, tum efficacius præstatur, si in
 eius decocto insideant. Quin & laxas proidentisque mulierum mammas contrahit, & duras solidasque efficit, si lintea
 in eius decocto, aut stillatitia aqua intincta mamms sepius imponantur. diutiusque importentur, præsertim hypochondre,
 equisetio, styperia, fescisq; rosis admistis. Planta, que Grecis ἀπὸ ἀστῆρῶν Latinis item Aster atticus nominatur: Arabi-
 bus, Ἀστράττικον: Italis, Aster folia: Germanis, Stern kaur: Gallis, Aspergoutte mineur.

Asteris Attici vires ex Gal.

Stellarie hist. & vires.

Nomina.

10

20

30

40

50

ISOPYRVM.

60

Ἰσόπυρον.

ISOPYRVM.

CAP. CXVI.

Isopyron aliqui phasiolon ob similitudinem vocant, quoniam folium, quod est aniso simile, in pampinos torquetur: capitula sunt in summo caule, tenuia, plena feminis, melanthii gustum imitantis. Contra tussim, & cætera pectoris vitia, semen ex aqua mulsa bibitur: hepaticis, & sanguinem excreantibus utile.

Hætenus, ut ingenue fatear, mihi non contigit verum Isopyrum inuenire, neque ab aliquo comperitum videre. non tamen negauerim, quin illud nascatur in Italia. Quare si hæc nostræ ætate nobis non sese offeret, id posteris inquirendum relinquentis, qui fortasse diligentius in hæc studia incumbent, ut earum rerum, quæ nos latent, aliquando exactam cognitionem assequantur. Quod Græci ἰσόπυρον, Latini etiam Isopyrum vocant.

Nomis.

VIOLA PURPUREA.

Ἰὼν πορφυρῶν.

VIOLA PURPUREA.

CAP. CXVII.

Viola purpurea folium habet hederæ minus, tenuius, ac nigrius, nec multò dissimile: cauliculus à radice mediùs prodit, in quo strobilus suauissimè olens, purpureus, opacis: & asperis nascitur. Refrigerandi naturam habet. Folia per se, & ex potentia illinuntur aptissimè stomacho æstuanti, & sculorum inflammationibus, sediq; procidenti.

Viola purpurea conlid.

Sunt in Violarum genere non modò purpureæ, sed etiam candidæ, frigidis & vliginosis locis nascentes, prorsus tamen Smodorata, de quibus nihil, quod extit, memoriæ prodidit Dioscorides. Hæ numerosa proveniunt in Ananiensi agro supra Tridentum, ubi inense Aprilis adeò copiosè florent, ut si longè proficiantur, oculos fallant, & extensa lineæ videantur. Sunt & alia, quæ aæreo sunt colore, adeò in colorandis floribus occupatur natura. **A**RBORESCENTEM autem **V**IO **L**A **M** è Baldo monte allatam, odore perquam iucundo, mihi dono misit Franciscus Calzolarius phararmacopæus Veronensis, cuius flores illis persimiles ferè habentur, qui in Regali consolida videntur. Crescit hæc arborum cubitorum altitudine, pluri-

VIOLA ARBORESCENS.

dine, pluribus ab una radice sublati caulis. Alij præterea flores per æstatem Maio, & Junio mensibus visuntur s. per-
 nè purpurei, in medio candidi, inferius verò lutei, forma purpureas violas referentes, aspectu gratissimo, cum tamen nul-
 lo & ipsi commendentur odore. Prodeunt hi ex quadam planta, cui primo exortu folia ipsius rotunda, per ambitum ser-
 rata, quæ tamen per incrementum in longitudinem desciunt. Constat hæc caulis triangularibus, quadrantibus striatis,
 & intris concavis, quibus paribus intervalis genicula supereminet, è quarum concavo ramusculi exoritur, quibus flores
 dependent. Vocant hæc, nonnulli LACCEM, alij verò HERBAM TRINITATIS à triplici florum colore. Lacea.
 Quamquam non desunt, qui affirmant, hæc esse de qua modo sermo est, eamque symphyti facultatibus pollere. quæ ac-
 cidium etiam sunt, qui eandem agrè spirantibus, & pulmonum inflammationibus, non obscure open ferre tradant: quæ in
 scabiem sanare, & cætera cutis vitia delere. Huius duo observavimus genera. alterum majus, alterum minus. Atque
 in minore flores, & minores habentur, & duobus tantum coloribus micantes. nempe caruleo, ac candido. aut luteo &
 albicante. Præferuntur amba ad puerorum tormina, & præsertim stillantia earum aqua pota. Herba tota illita, aut in
 pabulo data, sanat suæ angina laborantes. Violarum purpurearum facultates exquisitè descriptis Meyses inter sim-
 plicia solentia, vnde hæc deceptissimus. Viola temperatum, communitusque sunt medicamentum, quo immittitur malè hu-
 morum.

IACEA, SIVE FLOS TRINITATIS.

morum qualitates, & natu a eorum soluitur. Praeferuntur quae primo vere florent, solis ardorem, qui vim resoluit, mi-
 nimè exporè, nec imbribus diluit. *Violè* refrigerant, & humectant ordine primo, cum tamen sicca minus refrigerent,
 & minus humectent. Recentibus quaedam inest humiditas, quae obundat caliditatem, à qua potior est vis. Quapropter
 siccata humiditate, quae in superficie continetur, gustu amaritudo apprehenditur, quae à calido provenit, qui prius sub hu-
 mido delitescerat. Quo fit, ut exsiccat magis calidè, minusque humidè habeantur. Humiditas, quae superfusa recentibus
 inest, alium emolliendo citè: verum arefactè, deiectione sunt facultatis, non quod emolliant, sed quod dissoluant. 60
Viola in summa soporifera sunt, refrigerant, calidos dolores nuicent, inflammationes extinguunt, leniunt, & solunt.
 Earum succus, & Syrupus ex eo factus ventrem leniunt. Materantur in aceto, quod valentius ardentissimis conferant fe-
 bribus. Fit ex violis oleum, vis in eo diutius maceratis: ceteris tamen prestat, quod ex immaturis olius, aut ex dulci-
 bus amygdalis exprimitur. *Violè* bilem educunt, eiusque feruorem mitigant. Conferunt capitis doloribus, quos calidi-
 tas excitaerit: somnum conciliant: pectoris, & asperè arteriè scabritiem leniunt: medenturque anginis, & Columellæ vi-
 ris: precipuo autem auxilio sunt pectoris, & lateris inflammationibus: sitimque arcunt. At quae sicca sunt, icteris ob-
 struccionem reserant, inflammationes discutunt, & morbo regio laborantibus opitulantur. Hactenus de violis Mesues:
 Parantur hac grae è violarum recentium diluto, quo pluries violè fuerint maceratae, deiectionum Syrupum, quemadmodum
 & ex violis

IACEA ALTERA.

& ex rosis rosaceum, quo deicienda alui gratia recentiores medici in pleuritide utuntur, vnicuius quaternis, vel quinque exhibentes. *Violarum vires tradidit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, sic inquit s. Viola sola aqueam* Violarum vires
T. & Gal.
 & subfrigida substantiam sperantem possident: proinde tum per se, tum cum potentia illa talis as phlegmonas mitigant.
 Impinguntur & ori ventriculi astuant, & oculis. hæc Galenus. Ex quibus aromata palam est non vixisse Galenus, sicu-
 ti & ceteros veteres. *Violas deiectionia facultate citra noxam præditas esse. Viola nigra, & Viola porpurea sic Latinis*
 dicta, Græcis *ἰσὶ μύλας, & ἰσὶ πορφύρεον* vocatur: Arabibus *Senefegi*, sine *Benefegi*: Italis, *Viola porpurea*, Nomina.
 & *Viola mammula*: Germanis, *Mertzen violen*: Hispanis, *Violeta*: Gallis, *Violetes*, *Violes de marz*, & *Carejme*.

Kazalia. CACALIA.

C A P. CXVIII.

Cacalia, quæ leontice vocatur, folia fert magna, alba: è quibus medius caulis emicat, rectus, albus: florem ferens robori, aut oleæ similem nascitur in montibus. Radix in vino madefacta, vt tragacantha, delinctu aut manducatu per setulosibus, scabritibus arteriæ medetur. Grana, quæ post excussum florem innascuntur, trita & cum cerato illita, faciem urugant, & cutem extendunt.

Cacalia.

Cacalia con- sideratio.

Cacalia, Plinio libro 25. capit. 11. arbore, vocatur semen margaritis minutis simile, dependens inter folia grandis, in montibus ferè. ita Plinius. Sed non propterea mihi hæcenus conigit Cacaliam reperire in Italia est eam diu quaesierim in montibus. Caterum herbam Cacalia siveletem testatur se plures vidisse. Apennini Alpibus Lucas Glinus Forocompellenfis medicus, rei herbarie diligenter summus inquisitor, folio tusilaginis, maiore tamen, auresa parte candidiore, minusque per ambitum anguliflore: caule palmi altitudine, recto, subcaudicibus cuius cacaminis exereant panicula faciem referentes, misiclosi, alba florat. Hanc ipse Cacaliam suspicatur. Equidemibus viri iudicio facile ausim subscribere, quod is in simplicitate cognitione diligenter versatus sit, atque inter Italos in ea maxime præset. Cacaliam cancanon vocavit Galenus libro 7. simplicium medicamentorum, ubi eius vires reddidit his verbis. Cacanai radix facultatem habet mordacitatis expertem, & modicè exiccantem: essentiam crassam, & emplasticam. Quapropter macerata vino, sicut tragacantha & linctia, arterie asperitates sanat: nec minus, si quis eam commandat. Succus eius destituit prodest arterie, similiter vt glycyrrhiza. Κακάλια ita Græcè, vt etiam Cacalia Latine dicitur.

Cacalię vires ex Gal.

Nomina.

ΒΒΝΙΥΝ. BVNIVM.

CAP. CXIX.

Bvniõ caulem edit quadrangulum, procerum, digiti crassitudine: in quo ramuli minutis foliis, ac floribus scætent: folia proxime radicem, apio similia, longè tenuiora, coriandrinis proxima: flores anethis, semen odoratum, hyocyamo minus. Vrinam ciet, excalcificat, secun has evocatur: liceni, vesicæ, renibus utile. Tam humidum, quàm sicci, expressisq; succi caulibus, foliis, radicibusq; vñs inualuit ex aqua mullâ.

Periud aserivov.

PSEVDOBUNIVM.

CAP. CXX.

20

Pseuðobunion palmi altitudine fruticat in Creta, folia ramulosq; nati ferens, acri gustu. Tortmina, atque franguriam, laterumq; dolores sanant quatinus rami eius popi in aqua illiti quoque cum sale, & vino tepentes, strumas discutiunt.

Bunii confid.

Bvniõm, quod nosivri Napum sylvestrem vocant, Plinius videtur posteritatis memorie præcidisse libro 20. capit. 4. ubi de nepis ita scriptum reliquit. Naporum duas differentias & in mediâ Græci servant. Angulosi solorum caulibus siccatis, & quod Bunion vocant, purgationibus femininarum, & vesicæ, & vrinæ vitæ cocõtionem, potum ex aqua mullâ, vel succi drachma. Semen dysentericis costum, trimumq; in aqua calidâ è cyathis quatuor: sôl vrinam inbibet, si nos ita semen vna bibatur. Alterum genus Bunia appellat, & raphano, & rapo simile. Seminis præclaris cetera uenera: ob id & in antidotis vntur illo. hæc Plinius. Ex cuius sanè verbis palem fieri arbitror, eam nobis plantam esse Bunium, quæ Napum sylvestrem vna in Hetruria appellatur. Nostitum hæc incerto solo, frigidè præcipue tractum. Pseuðobunium, quod Græci vocant, nondum mihi in Italia conpertum est. Quod nulli mirari videndi debet: nam quod planta hæc fruticat in Creta, vt Dioscorides testatur, videtur pctius Crete: sun propria, quàm aliarum gentium. Bunium, vt Plinius tradit, antidotis admittitur: quare & in ista Arcæmæchi theriaca Bunium expetitur. Vtriusque vires sanè panis tradidit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, sic inquit. Bunium, aliq; arcticon, aded exæfacit, vt & vrinam moueat, & menses prouocet. Sed & Pseuðobunium adfirmis illi calidâ vitæ est. Quod Græci βουνιον, Latini similiter Bunium vocant: Itali, Ναυονε saluatico. Quod verbò illi βουνιον, hi Pseuðobunium, & Bunio falso.

Bunii vires ex Gal.

Nomina.

Χαμαίσις.

CHAMAECISSVS.

CAP. CXXI.

40

Chamaecissos folio est hederæ, tenuiore, longiore: ramulis à radice quinis senisve, dorantalibus, foliosis: flore violæ albæ simili, candidiore, ac tenuiore, gustu supra modum amaro: radice renui, candida, inutili. nascitur in cultis. Bibunt conuenientissimè ischia dici folia, tribus obolis in aquæ cyathis tribus, tricenis, quadragenisve diebus: eodem pota modo, senis aut septenis diebus, regium morbum purgant.

Chamaecissi consideratio.

Regidit Leonardus Fuchsius, medicus ætatis nostræ celebris, in suo de Stirpium historia commentario, nihil differre Chamaecissum ab ea vulgaris notitiæ planta, quam, vt superius libro tertio in Aselepiadis mentione diximus, berberis vni vulgus Hederam terrestræ nominat. Sed cur eius sententiam comprobem, sanè non habeo. Siquidem vulgaris hederæ terrestris folio constat rotundo quadratenus serrato: caulibus, vel potius funiculis vitillum modo longis, bunii longo tractu repetentibus. Chamaecissus vt Dioscoridi solus est hederæ, tenuioribus, longioribus: ramulis à radice quinis senisve, dorantalibus, foliosisq;. Adde quod Chamaecissi flores violæ albæ snaltes facit Dioscorides, ac etiam candidiores. Sed terrestris hederæ florem p offert pusillius, in candido purpurascetem. Quibus vitique rationibus duor, vt putem, banc herbam non esse Chamaecissum, quod notis inter se plurimum pugnare deprehendantur. His etiam accedit, quod Chamaecissus (si Plinio credimus libro 24. capit. 15.) spicata est tritici modo: & cum floret, existimari potest albâ violâ. Ruellius hæc in Gallia nasci scribit. Sed eam aliam esse à Chamaecisso hic representato perspicuum est: ea enim, quæ Plinius refert, à Dioscorido dissentit, quem nullam spicaram mentionem fecisse constat. Equidem, vt ingenne fatear, nullam hæcenus in Italia herbam conperi, quam legitimè esse Chamaecissum ausim affirmare. De vrbibus Chamaecissi breuiter disseruit Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, ubi sic inquit. Chamaecissi flos, cum sit ædemodum amarus, icetur obstructione liberat. Sunt & qui ichthiacis ipsam exhibeant. Hæc planta vt Græcis χαμαίσις, ita etiam Latinis Chamaecissus nuncupatur.

Chamaecissi vires ex Gal.

Χαμαίελευς.

CHAMAEEVCE.

CAP. CXXII.

Chamaeleuce lumborum doloribus propitia est. herba virens, incuruis foliis furculisq; flo- rosofæcâ.

Sanè quàm

Sane quam paucis Chameleuces historiam perstrinxit Dioscorides. quare difficillime quidem decerni potest, quanam in uniuersis plantarum genere Chameleuce referat. Ceterum hic silentio non dissimulandum puto, quod non desunt codices (ut Marcellus & Ruellius Dioscoridis interpretes aiunt) in quibus non $\chi\alpha\mu\alpha\iota\delta\alpha\kappa\alpha$, sed $\chi\alpha\mu\alpha\iota\delta\alpha\kappa\alpha$ legitur. Alteram quidam lectionem nos quoque magis probamus, tum quod in notis Dioscoridis nomenclaturis Chameleuce nihil aliud sit quam tussilago, quemadmodum & apud Plinium libro 24. capit. 15. ubi eam Farranum siue Farsugium vocari tradit: tum etiam quod eodem loco Plinius idem fere scripserit de chamepeuce, quod de chameleuce in hoc capite scriptura reperitur. Quod haud dubie ostendit, huius capitis initio mendum subesse. Et certe facilis ac lubricus potius esse librorum lapsus, ut qui unius tantum literae mutatione $\chi\alpha\mu\alpha\iota\delta\alpha\kappa\alpha$, pro $\chi\alpha\mu\alpha\iota\delta\alpha\kappa\alpha$ scripserint. Porro Plinius chamepencem folijs laricis similem reddidit. mihi tamen ea videtur potius picea folijs assimilanda, si in composito plantae nomine uolumus recte posterioris uocis significatum spectare: nam picea $\pi\iota\kappa\alpha$, larix uero $\lambda\alpha\rho\iota\zeta$ item Graece dicitur. Chameleuce, ut auctor est Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, calidus est facultatis tertio quodammodo ordine, sicque primo. $\tau\alpha$ Graece $\chi\alpha\mu\alpha\iota\delta\alpha\kappa\alpha$, Latine item Chameleuce, & Chamepeuce vocatur.

Chameleuces cont'd.

Chameleuces uires ex Gal. Nomina.

BVGLOSSVM, SIVE BORRAGO.

Cap. Βούλαγγος
 τερστ. ερι 2
 καυ βούλαγγος
 μικροτ τερστ.
 ορι 2
 σπι 2
 &
 mines.

Buglossum nascitur in campestribus, & sabulosis. Julio mense colligitur. Aiunt eam, quæ tres thyrsos emitit, cum femine, & radice tritam. poram quæ contra terrianos horrores prodesse: quæ quatuor, ad quartanos: ea in vino decoquitur. Herbam abcessibus vitium esse volunt. Verbasco similia est, folium in terra sparsum, nigrius², asperum, bubulas imitans linguas. Quod in vinum deicctum, animi voluptates auget.

Buglossi cõsi.

Qui diligenter Buglossi historiam expendunt, omnes herbam Borriginem vulgò vocatam, in hortis, aliisque locis nascentem, potius legitimum esse Buglossum censent, quàm illam, quæ Buglossa vulgò nominatur, cuius in officinis communis est usus. Quorum equidem iudicio non dubitauerim subscribere. siquidem Borrigo dicta folijs est in vniuersum verbasco similibus, nigrioribus tamen, & asperioribus: quibus etiam hæc symphytum alterum amulatur, quod folia buglossi proxima ferè superius prodidit Dioscorides. Adde præterea, quòd folia Borriginis in terram procumbunt, & bubulas linguas tum forma, tum asperitate imitantur. Contra quæ Buglossi nomen sibi falsò vendicauit, folia habet longa, echinifolia, non vsque adeò lata, ut bubulas referant linguas, minusque humi depressa, quæ potius è toto ferme celsitate sursum

BUGLOSSVM VVLGARE

aspiciunt.

aspiciunt, nec aliqua ex parte verbasicum, aut symphytum alterum representant. Non ob id tamen negare auserim, quin vulgare Buglossum in campestribus nascens, usum cum Borragine polleat viribus. quandoquidem eadem virtusque asperitas, idemque sapor gustui manifestum prebent eiusdem facultatis indicium. Atque facie non multum distidere ea innentias, si illud genus species, quod hodie in hortis feritur ex Hispanis allatum. hoc enim est verbasicum adeo adamsusum non reprobent, quemadmodum Borrage; foliorum tamen effigie bubulas linguas maxime imitatur. Sed quoquomodo hæc se res habeat, concedam facile Borragine, & vulgarem Buglossam & specie, & forma inter se differre: attamen crederem alteram ad alterius vires proximè accedere, & si non eadem virtusque, simillimas tamen inesse. Ceterum non desunt, qui his rationibus neglectis asserant vulgare Buglossum Echii omnino genus esse, quod illud omnibus notis referre putent. Alij vero sunt, qui idem Buglossum Cirsium existimant. Verum nec aliud à vulgari Buglossa & echium, & Cirsium esse censemus, ut abundè suis locis docuimus. Quod insuper Borrage facile sit legitimum Buglossum, Auicennæ testimonio comprobari potest, qui libro 2. sui canonis ita scribit. Lingua bonis est herba lata, habens folia sicut almaru, & ad tactum aspera, & rami eius asperi, sicut pedes locustarum. Oportet autem, vtilia administraretur, qua est in Corasceni, crassa habens folia, super quorum faciem sunt puncta, que sunt radices spinarum & pilorum exentium ab ea. Quibus notis adeo euidenter nostram Borragine expressit Auicenna, ut nemo non intelligat, hanc esse Linguam bubulam. Eam præter morem descripsit Auicenna, quod suo quoque tempore non deessent, qui veri Buglossi loco aliam quandam substitue-

Buglossi de-
scriptio Auicennæ.

BVGLOSSVM ALTERVM FLORE NIGRO.

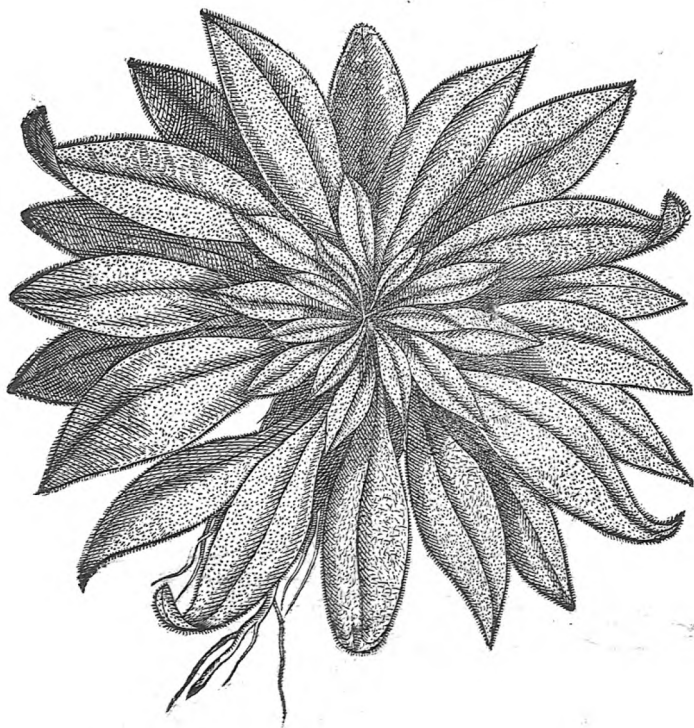

rent plantam, ut aperit eius verba declarant, dum subdit. *Que autem in hac terra reperitur, & qua videntur medici, plurimum eius est genus almaru, & non est lingua bouis, & neque confert, ut inuamentum illius est. hactenus Auicenna. His omnibus illud denique accedit, quod apud Apuleium in eo libello, qui de herbarum medicaminibus inferitur, inuenio Buglossum Lucanis Corraginem nuncupari prius tantum litera mutatione, quod cordis affectibus quam maxime optulerit. Que sane omnia, nisi fallor, clarissime ostendunt, Borraginem esse verum, ac legitimum Buglossum. Provenit itaque Borrago folijs latis, atque oblongis, asperis: eminentibus vbiq; bullis, tenuissimis armatis aculeis, qui totam plantam hirsutam, ac rigidam reddunt: caule exili cubitali, & quandoque maiore, pingui, cunctato, aculeis vbiq; scatente, & ramis multis brachiato: floribus in stelle modum radiantibus, caruleo colore, & quandoque candido: nigro è medio prominente apice. Seneno nigro, striatoque. Hac planta plurimum per sese in hortis nascitur, adeo ut inde haud facile extirpari possit. Radicem habet albam, teneram, pollicari crassitudine, gustu subdulci, ac leno. Ceterum vulgare buglossum folio est Borragine longiore, hirsuto, aspero, minutissimis aculeis scatente, caule sesquicubitali, rotundo, hispidoque. e quo rami exeunt sursum spectantes. Flores editi purpureos Borragine minores, è quibus nigrum oritur semen. Radix illi est Borragini per omnia fere similis, sed crassiori pinguiorque libro. Huius tria obseruauimus genera. Hortense latioribus, ac longioribus folijs, ac syluestris duplex genus. Cuius alterum folijs altero latioribus, & floribus purpureis spectatur: alterum vero angustioribus, & floribus nigricantibus. Borragini atque etiam vulgari Buglossio vis sane magna inest ad animi deliquium, & cæteros cordis affectus, & melancholicos morbos. & presertim earundem decoctum ex vino, ac etiam ex aqua paratum. Trita vulgaris buglossi radix ex aceto illita tribus diebus continuis scabiosos inuat. Presertat virusque planta succus haustus ad epota venena, & venenosorum animalium morsum. Stillatitia ea um aqua delirij, que cum febre sunt, mirifice auxiliatur, quin etiam oculorum inflammationes mulcet tam interius, quam exterius imposita. De cuius viribus differens Galenus libro 7. simplicium medicamentorum, sic inquit. Buglossum humide calidæque temperici est. Itaque vinis iniectum, Letitiæ ac hilaritatis causa esse creditum est. Sed & is, qui ob faucium aperiendam suffiunt, coctum in mixtato conuenit. Herba, que Græcis Βουγλωσσον, Latinis item buglossum & Lingua Bubula nominatur: Arabibus, Lifen althaur, seu Lesan althaur: Italis, Borragine: Germanis, Burretsch: Hispanis, Borrata, & Borraienes: Gallis, Borrache.*

Buglossi uires
ex Gal.

Nomina.

CYNOGLOSSVM DIOSCORIDIS.

ΚΥΝΟΓΛΩΣΣΟΝ.

CYNOGLOSSVM.

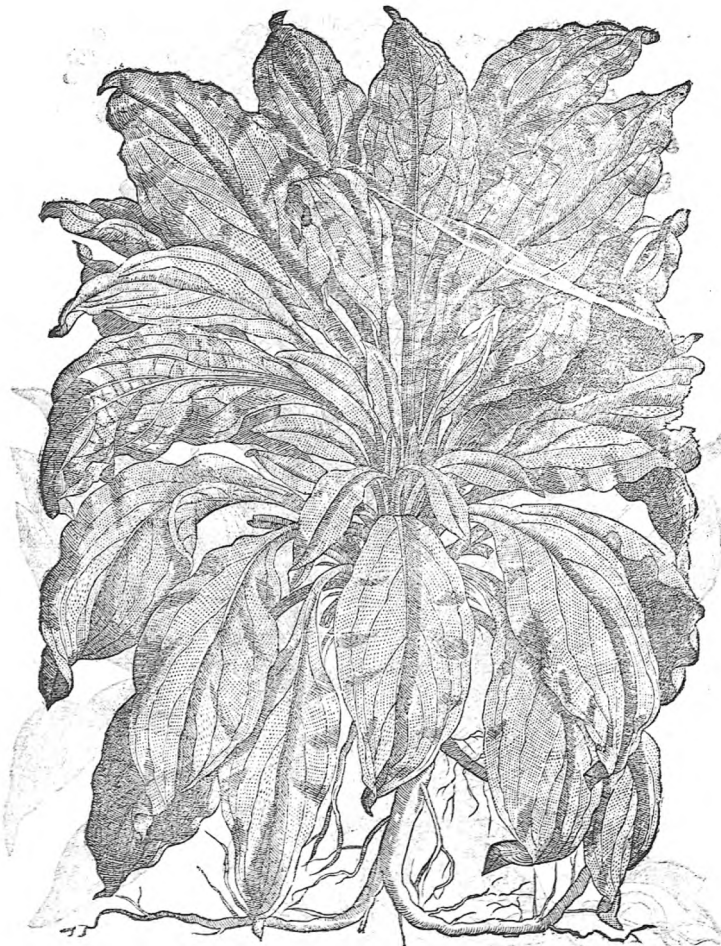
CAP. CXXIII.

Cynoglosson folia latifolia: plantaginis habet, arctiora, minora, lanuginosa: caule vacat, & humis sternitur. prouenit in sabulosis. Folia cum suillo adipe veteri, medentur moribus canum, alopocis, & ambustis. Emollit alium, decoctum herbæ ex vino potum.

Legitimum Cynoglossum, quod, Dioscoride teste, neque caulem, neque flores, neque semen gignit, pluries non modo vidimus; sed etiam legitimus Roma post Adriani molem in sabulosis quibusdam locis enatum. Hoc à vulgari Cynoglossone, quo passim officina vtuntur, perquam longe distat: quippe quod in radiantis solis morem folia fert, suppingua, tenui lanugine albicantia, humi strata, & caule perpetuo viduum est. Illa vero planta, quæ Cynoglossi usum omnibus præstat, plurimos emittit caules, cubito sæpius longiores, adnatis in cacumine ramis: quibus flores iniana purpurei, ecchio similes; & quibus deinde quedam parue prodeunt lappæ, non sine magno nature artificio factæ, quæ contactu velsibus permactiter adhaerent. Meminit Cynoglossi Plinius libro 25. capit. 8. his verbis: Iungitur & Cynoglossos caninus imitans linguas, & piarijs operibus gratissima. Auantque quæ tres thirjos feminis emittat, eus radicem potam ex aqua ad testianas pic-

Cynoglossi
confid.

CYNOGLOSSVM VVLGARE.

desse: que quatuor, ad quartanas. Est & alia similis ei, que ferat lappas minutas. hec Plinius. Ex quibus satis perspicuum esse puto, quod neutrum Cynoglossi genus è Plinio traditum, Dioscoridis Cynoglossò respondet. Siquidem primum Plinio caules vel thyrsos cedit ac cò stexiles, ut in topiarijs operibus maxime conueniant. Dioscoridi uero planta est sine caule, que humi stermitur. ut hinc apertissime constet, hanc operitopario, ut aliquid conestiat vel contextat, prorsus inepiam esse. Adde quòd Dioscoridi Cynoglossum medetur canum moribus, alopecijs, & ambustis: quinetiam alium emolliat. Plinio autem ad tertianas tantum, & quartanas prodest. Id quod de Buglossò intelligitur, ut superiori capite testatur Dioscorides. Hinc itaque palàm fieri arbitror, Buglossi historiam, & vires cum Cynoglossò tu puer confudisse Plinium. Cuius certe lapsus non animaduertent recentiorum nonnulli, qui Plinii auctoritate freti contra Dioscoridis gratiam sententiam probare contendunt, Cynoglossum caules, flores, & semen proferre. Quòd autem secundo loco à Plinio describitur, lappas minutas serens, nil aliud, meo quidem iudicio, fuerit, quàm vulgare Cynoglossum omnibus notum. Quo fit, ut omnino errasse existimem Ruellium, & Fuchsum viros alioqui doctissimos: quippe qui crediderint, vulgarem Cynoglossam esse Lycopsin, ut etiam supra suo loco monuimus. neque enim hos animaduertisse video de hac cum alto Cynoglossò scripsisse Plinium, ac deinde speciatim de Lycopsi libro 27. capit. 11. Vulgare Cynoglossum manifestò refrigerat, & siccat. folia recentia illa vulnerum inflammationes, mirum in modum sanant, & arcant. Cynoglossi in libris de simpli-

Plinii lapsus.

Ruell. & Fuch. error.

CYNOGLOSSVM VVLGARE FLORIDVM.

cium medicam. facultatibus nusquam reperio meminisse Galenum. Id Græcis κυνιόσσησι, Latinis Cynoglossum & Lingua ca- Nomina.
nina vocatur: Italia, Cynoglossa.

φύτμα. PHYTEUMA.

CAP. CXXV.

PHYTEUMA folia habet struthij, minora: copiosum semen, perforatum: radicem parvam, tenuem, per summa terræ nitentem. Quam ad amatoria conuenire, nonnulli scriptum reliquerunt.

10 *C*um sit vsus Phytumatis ad amatoria dumtaxat, exemplo Plinij ductus, plura hic de eo referre supernacuum habeo. *M*ihi quidem hæcenus herba hæc incomperta est. Quare eam relinquamus in hortis Venetis, quos ipsa ad delicias & amatoria tantum colit, donec quis Deo charissimus hanc herbam edoctus eam nobis quoque indicare possit. Verum non ob id prætermittam commemorare, non deesse rei herbarie studiosos, qui plantam, cuius hic imaginem damus, PHYTEUMA esse censent, quod perforatum gerat capitulum & folia struthij modo oblonga; sed esto etiam aliorum iudicium. Huius, tanquam supernacua, & inutilis herbe, Galenus & Paulus nusquam, quod legerim, inter simplicia meminerunt. φ- Nomina.
ύτμα vt Græcè, ita etiam Phytuma Latine dicitur.

P H Y T E U M A.

Λεοντοπόδιον.

LEONTOPODIVM.

CAP. CXXVI.

Leontopodium duum digitorum herbula est, folia ferens angusta, longitudine ternum quaternumve digitorum hirsuta, quae iuxta radicem lanosiore flocco canescit: capitula in summo caule quasi perforata: flores nigri: semen usque ad eò spissa lanugine involutum est, ut saepe fallat: radice parva cohaeret. Quam tradunt appensam ad amatoria prodesse, & tubercula discutere.

Leontopodij
consideratio.

Non dubito quin plantam, cuius hic imaginem datus, legitimum sit Leontopodium. Siquidem herbula est duum ternumve digitorum: foliis angustis, trisum quoque digitorum, mensura bis suis, aversa parte canescentibus & praesertim quae circa radicem sunt. Capitulis in summo caule quasi foraminibus distinctis: floribus nigricantibus, & semine densa admodum lanugine implicato. Radice parva, tenuique. Hanc & Baldo Monte allatam misit ad me Verona Franciscus Calcolarius Pharmacopaeus insignis ad auream campanam. Est & alia planta, cuius quoque imaginem expressimus, & passim in Boemia nascitur, quae tamen si longiori sit caule, quam deceat, omnes tamen Leontopetali notas habet. Ideoque eam Leontopetalum alterum appellare libuit. Ceterum hic non est audiendus Brunfelsius, qui Stellariam herbam vulgò vocatam in suo onomastico Leontopodium esse scribit. Quae in re non minus hallucinatus deprehenditur, quam in alijs compluribus. Vocant ita Λεοντοπόδιον Graeci, ut Latini quoque Leontopodium.

Brunfelsij
ratum.
Nomina.